

адекватними їй засобами, в професійну діяльність вчителів іноземної мови мають входити нові стандарти, нові навчальні плани, нові програми, сучасні комунікативно-спрямовані підручники та інтерактивні методики навчання. Унаслідок змін у системі іншомовної освіти до змісту підготовки вчителів іноземних мов мають вноситися відповідні корективи (міжкультурне та білінгвальне навчання), профільна підготовка вчителя (для роботи в гетерогенному середовищі, підготовка вчителя-консультанта тощо).

Література:

1. Гаманюк В. А. Іншомовна освіта Німеччини у контексті загальноєвропейських інтеграційних процесів: теорія і практика: монографія / Віта Анатоліївна Гаманюк. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2012. – 376 с.

2. Гуманітарні аспекти реформування і розвитку національної системи освіти / За ред. М. Б. Євтуха, С. Т. Резніченко. - К. : Либідь, 1994. – 176 с.

3. Тадеєва М.І. Розвиток сучасної шкільної іншомовної освіти в країнах-членах Ради Європи: Монографія / Марія Іванівна Тадеєва. - Тернопіль : Навчальна книга. - Богдан, 2011. - 432 с.

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

УДК 378.14+44. (анг.)

Ємельянова Д.В.

У статті розглядається проблема активізації професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури в процесі вивчення англійської мови з використанням проектної діяльності з елементами інтегрованого навчання.

***Ключові слова:** майбутні вчителі, інтегроване навчання, проектна діяльність.*

ИНТЕГРИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ КАК ИННОВАЦИОННАЯ ФОРМА ПРОЕКТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ПРОЦЕССЕ ИНОЯЗЫЧНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Д.В.Емельянова

В статье рассматривается проблема активизации профессиональной подготовки будущих учителей украинского языка и литературы в процессе изучения английского языка с использованием проектной деятельности с элементами интегрированного обучения.

***Ключевые слова:** будущие учителя, интегрированное обучение, проектная деятельность.*

INTEGRATED TEACHING AS INNOVATIVE FORM OF PROJECT ACTIVITY IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF UKRAINIAN AND LITERATURE

In the article the problem of activation of professional preparation of future teachers of Ukrainian and literature is examined in the process of study of English with the use of project activity with the elements of the integrated teaching.

Keywords: *future teachers, integrated teaching, project activity.*

Постановка проблеми. Формування високого рівня професійної компетентності стає однією з основних функцій процесу підготовки майбутніх учителів і передбачає пошук інноваційних форм, засобів і технологій підвищення якості підготовки. Високий рівень професійної компетентності передбачає володіння іноземними мовами, що обумовлено багатьма причинами, починаючи з такого глобального чинника, як євроінтеграція України, що суттєво впливає на освітній процес і підвищує інтерес до іноземних мов. Знання іноземної (англійської) мови забезпечує вільне пересування як у реальному, так і у віртуальному освітньому просторі, розширює можливості налагодження контактів та працевлаштування молоді людини з вищою педагогічною освітою в сучасних умовах жорсткої конкуренції на ринку освітніх послуг. Володіння англійською мовою надає можливість учителю здійснювати навчальні й наукові дослідження і тим самим розширювати і поглиблювати професійні знання і вміння. Крім того, відповідно до вимог вищої школи, вступ до магістратури і аспірантури передбачає іспит з іноземної мови з усіх напрямів підготовки.

Метою курсу іноземної мови на немовних спеціальностях є надбання студентами комунікативної компетенції, рівень якої на окремих етапах мовної підготовки дозволяє використовувати іноземну мову як у цілях самоосвіти, так і в майбутній професійній (викладацькій і науковій) діяльності. Професійна спрямованість має бути такою, аби професійні потреби стали джерелом активності на заняттях. Водночас, самостійність навчальних дисциплін перешкоджає формуванню цілісної педагогічної освіти. Наприклад, у процесі підготовки майбутніх учителів напрямом «6.02.03.03 – Філологія (українська мова і література) (спеціалізація – українознавство)» іншомовна підготовка здійснюється осторонь підготовки дисциплін професійного спрямування. При такій організації навчального процесу студенти, у кращому випадку, володіють пасивним словниковим запасом з професійно орієнтованих дисциплін. Одним із способів вирішення цієї проблеми є проектна діяльність студентів у межах інтегрованих занять, що передбачають зв'язок іноземної мови з дисциплінами професійного спрямування. Так, у процесі професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури актуальним є, наприклад, проектна діяльність студентів, у межах якої передбачається інтегрування іншомовної підготовки з певними дисциплінами з циклу професійно-орієнтованої підготовки (зарубіжна література, фольклор, вступ до літературознавства тощо).

Знання англійської мови на рівні професійної діяльності сприяє розвитку особистості майбутнього вчителя української мови і літератури, її професійному становленню, закладаючи уміння й навички іншомовного спілкування і водночас поглиблюючи і розширюючи професійні знання. Саме це зумовлює актуальність проведеного дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Як визначено в «Енциклопедії освіти», «інтегративний підхід в освіті веде до інтеграції її змісту, тобто доцільного об'єднання його елементів у цілісність».

Питання інтегрованого навчання посідає значне місце у дослідженнях вітчизняних і зарубіжних учених. Аналіз психолого-педагогічної літератури [1-9] дав можливість визначити, що проблема інтеграції в навчальному процесі передбачає не поєднання, а взаємопроникнення двох або більше дисциплін, тобто не поєднання частин, а об'єднання їх в єдине ціле на основі спільного підходу.

На сучасному етапі визначають три рівні інтеграції, кожен з яких має свою логічну структуру [5].

На першому рівні інтеграційної взаємодії формуються міжпредметні зв'язки. У педагогічній науці міжпредметні зв'язки розглядаються як умова, що забезпечує послідовне відображення у змісті предметів об'єктивних взаємодій, як принцип виховного та розвивального навчання. Міжпредметні зв'язки натеper розуміють як «систему відношень між знаннями, уміннями та навичками, які формуються в результаті послідовного відображення в засобах, методах та змісті навчальних дисциплін тих об'єктивних зв'язків, що існують у реальному світі» [6, с. 62], тобто в широкому розумінні слова – це педагогічний еквівалент дидактичних зв'язків, які реалізуються в навчальному процесі.

Другий рівень інтеграції – це синтез взаємодіючих наук на основі певної базової дисципліни. При цьому йдеться не про механічне злиття інформації взаємодіючих дисциплін чи про поглинання одного предмета іншим [5, с. 20]. Такий синтез має діалектичний характер, дає можливість урахувувати диференціацію знань, є методом досягнення єдності наукових знань.

Третій рівень інтеграції – найменш досліджений етап інтеграції – трактується як створення цілісної інтегративної системи, зокрема інтегративного курсу.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень показав, що такі дослідники як Є.Глінська [2], Г.Максимов [7], В.Максимова [8,9] вивчали міжпредметні зв'язки в навчально-виховному процесі в сучасній школі. Л.Капічнікова [4], А. Коломієць [6] досліджували інтегроване навчання під час іншомовної підготовки майбутніх спеціалістів. Н. Берестецька [7] вивчала проблему організації інтегрованого навчання як умову формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників інженерних спеціальностей до іншомовного професійного спілкування Проблема ж інтегрованого навчання у процесі іншомовної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури як чинник активізації їх професійного становлення не розглядалась взагалі й потребує детального вивчення.

Мета статті – вивчення особливостей інтегрованого навчання у процесі іншомовної підготовки у межах проектної діяльності майбутніх учителів української мови і літератури.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, серед різноманіття нових педагогічних технологій, спрямованих на реалізацію особистісно-орієнтованого підходу в самостійній роботі, певний інтерес становить проектне навчання, яке відрізняється кооперативним характером виконання завдань. Воно є твор-

чим за своєю суттю і орієнтоване на розвиток особистості студента. Суть проектної методики полягає в тому, що мета занять і способи її досягнення визначаються самими студентами на підставі їхніх інтересів, індивідуальних особливостей, потреб, мотивів, уподобань, здібностей.

При організації проектної діяльності в процесі вивчення іноземної мови виникає педагогічна і психологічна проблема створення, формування або збереження вже наявної у студентів потреби спілкування іноземною мовою і пізнання засобами цієї мови професійно орієнтованих дисциплін. Загальний принцип, на якому базувалося застосування методу проектів, саме полягав у встановленні безпосереднього зв'язку іншомовної та професійної підготовки. Найважливішими чинниками, які сприяли формуванню внутрішнього мотиву мовленнєвої діяльності при інтегрованому проектному навчанні були, передусім, наявність професійного інтересу до виконання проекту з боку усіх його учасників. Проекти, що розроблялись, були як довгостроковими, так і короткочасними, що займали одне аудиторне заняття. При розробці проекту не виключалась консультативно-координувальна функція викладача.

Робота з розробки проектів охоплювала три основні етапи з відповідним змістом та функціями діяльності студентів і викладача: підготовчий, основний і завершальний. Підготовчий етап був спрямований на створення мотивації, цілепокладання, планування. На цьому етапі студентами визначалась тема, аналізувалась проблема, уточнювались цілі кінцевого результату. Студенти обговорювали завдання, виявляли проблеми, висували шляхи їх рішення, формували завдання проекту, створювали робочі групи, розподіляли ролі, визначали джерела інформації, способи її збору. Консультативно-координувальна функція викладача полягала в мотивуванні, наданні допомоги в постановці цілей, виробленні стратегії, наданні порад щодо розподілу ролей.

Основний етап полягав в ухваленні рішень, завершальному обговоренні шляху реалізації проекту, визначенні способів представлення результату, зборі інформації, творчій переробці, виконанні проекту. Студенти визначали тактику, обирали оптимальний варіант способу реалізації проекту, збирали інформацію, проводили дослідження, синтезували і аналізували ідеї, оформляли проект. Викладач спостерігав за роботою студентів, консультував у разі необхідності, надавав поради, якщо студенти зверталися за допомогою, тобто керував побічно, без зайвого втручання.

Завершальний етап – перевірка, захист, оцінювання. На цьому етапі здійснювалась підготовка та оформлення доповіді, обґрунтування процесу проектування, пояснення отриманих результатів, колективний захист проекту, аналіз досягнутих результатів, досягнення поставленої мети, оцінка результату. Студенти на цьому етапі розробляли форму презентації, захищали проект, потім колективно аналізували його. Викладач спостерігав за студентами, оцінюючи їх роботу.

Студенти групи колективно обговорювали тему проекту, визначали стратегію й тактику її виконання, обговорювали наявність необхідних мовних знань, умінь і навичок, виконували попередній пошук джерел інформації і таким чином визначали наявний у групі потенціал щодо виконання проекту. Завдання проекту мало зацікавити всіх студентів, що брали в ньому участь, а їх місце і роль у розробці й виконанні проектного завдання мало відповідати

їх навчальним можливостям, що також обговорювалось робочою групою студентів. Після попереднього аналізу роботи в групі, студенти повідомляли викладача про їхній вибір і обґрунтовували його, а викладач при цьому в разі необхідності вносив свої пропозиції і корективи. Таким чином, при співпраці з викладачем на паритетних підставах остаточно приймалось рішення щодо реалізації проекту.

Наведемо приклади навчальних проектів, що були розроблені з ініціативи студентів і передбачали інтеграційну взаємодію з формуванням зв'язків іншомовної підготовки з такими дисциплінами професійного спрямування як зарубіжна література, фольклор, вступ до літературознавства тощо.

Проект «Літературний клуб». У рамках цього проекту відбувалося обговорення життя та творчості визначних англійських письменників і поетів: Уільям Шекспір, Чарльз Дікенс, Роберт Бернс. На підставі цього проекту студентами був розроблений веб-квест і розміщений в Інтернеті у сайті викладача «English it's easy!» [10]. Створення веб-квесту спонукало студентів до поглибленого вивчення біографії та творчості цих майстрів англійської літератури, до пошуку в Інтернеті, в літературних джерелах цікавих фактів і навіть історичних подій, зв'язаних з цими митцями.

Студенти стали авторами сценарію літературного вечора, присвяченого творчості Бернарда Шоу. В процесі підготовки знайомилися з життям і творчістю англійського драматурга, ставили сценки з п'єси «Пігмаліон» за адаптованою версією. Для цього використовувались ресурси Інтернет-порталу «Вікіпедія», а також навчальні матеріали і проекти, що застосовувались у випускних класах середніх шкіл із поглибленим вивченням англійської мови [11]. Під час виконання такого проекту студенти отримували навички іншомовного спілкування і водночас поглиблювали і розширювали професійні знання з питань зарубіжної літератури.

Проект «Грані майстерності». Наведемо декілька частин цього проекту.

1. Написання аргументованого есе англійською мовою.

Сучасні вимоги до навчання англійської мови містять широкий спектр письмових умінь: повністю вирішувати комунікативні завдання, логічно і послідовно будувати письмове висловлювання, визначати адекватний стиль мовлення, поділяти текст на абзаци й правильно використовувати засоби зв'язку між реченнями та абзацами. Навчитися таких умінь можна при написанні аргументованого есе. Співіднесені проблеми були встановлені колегами, що викладають майбутнім філологам українську літературу. Водночас, як було визначено в процесі анкетування, студенти, майбутні вчителі української мови і літератури, виявляли інтерес до цього виду літературного жанру. Дійсно, при попередньому опитуванні 63% студентів обрали есе як цікавий для них літературний жанр, завдання з якого вони хотіли б одержати як завдання для самостійної роботи [10]. Тому студенти спільно з викладачем вирішили у межах короткочасної проектної діяльності, в консультативному режимі, ознайомитися з прийомами написання аргументованого есе англійською мовою на підставі обговорення матеріалів, які вони отримали із Вікіпедії, підручників і періодичних видань.

2. Англійські прислів'я і приказки як «зведення народної премудрості».

У рамках цієї частини проекту було проведено дослідження особливостей англійських прислів'їв і приказок, наведено українські та російські аналоги.

На таких зіставленнях було показано приклад взаємозв'язку і взаємопроникнення культур різних народів, існування спільності й відмінності мов та культур. Таким чином, комунікативні навички формувались на функціональній та інтерактивній основі в інтегративній взаємодії з дисциплінами професійного спрямування.

3. Фразеологізми в англійській мові.

Ця частина проекту передбачала ознайомлення з англійськими фразеологізмами в цікавій формі – шоу-гри «Поле чудес», сценарій якої був запозичений з журналу «Иностранные языки в школе» [12]. В процесі гри студенти знаходили еквіваленти англійським фразеологізмам у російській та українській мовах, порівнювали їх значення.

Висновки. Спостереження за студентами, бесіди, опитування показали, що проектна діяльність з використанням принципу інтеграції навчання дозволила активізувати пізнавальну діяльність студентів, поліпшити якість знань, ефективно формувати мовленнєві уміння і навички, зацікавити студентів і перетворити достатньо важкий і кропіткий процес з вивчення англійської мови в захоплююче заняття. Визначення зіставних зв'язків англійської мови з дисциплінами професійного спрямування допомогло майбутнім учителям української мови і літератури з'ясувати існування та походження різних мовних явищ і фактів, глибше розкрити їх суть та особливості. Зіставлення споріднених і порівняння відмінних мовних явищ в англійській, українській та російській мовах стимулювало глибше осмислення законів розвитку лексики, фонетики, словотвору, морфології, синтаксису мов, послідовний розвиток і узагальнення знань, формування наукового розуміння мови як науки, засобу комунікації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Берестецька Н. В. Інтегроване навчання як умова формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників інженерних спеціальностей до іншомовного професійного спілкування / Н. В. Берестецька, О. В. Герасимюк // Гуманізм та освіта : збірник матеріалів X Міжнародної наук.-практ. конф., (м. Вінниця, 14-16 вересня 2010 р.) / Вінницький Національний технічний університет. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2010. – С. 309- 312.
2. Глинская Е. А. Межпредметные связи в обучении / Е. А. Глинская, Б. В. Титова. – Тула, 1980. – 44 с.
3. Данилюк Д. Я. Учебный предмет как интегрированная система / Д.Я. Данилюк // Педагогика. – 1997. – № 4. – С. 24-28.
4. Капичникова Л. Н. Межпредметные связи в обучении языкам / Л.Н.Капичникова // Русский язык в национальной школе. – 1986. – № 10. – С. 7.
5. Козловська І. М. Теоретико-методологічні аспекти інтеграції знань учнів професійно-технічної школи: дидактичні основи : монографія / за ред. С.У. Гончаренка / І.М. Козловська. – Львів : Світ, 1999. – 302 с.
6. Коломієць А. М. Міжпредметні зв'язки у контексті проблеми інтеграції / А.М.Коломієць, Д.І.Коломієць // Педагогіка і психологія професійної освіти. – Львів, 1999. – № 2. – С. 61-66.
7. Максимов Г. К. К дискуссии об интеграции школьных предметов / Г.К.Максимов // Педагогика. – 1996. – № 5. – С. 114-115.

8. Максимова В. Н. Межпредметные связи в учебно-воспитательном процессе современной школы / В. Н. Максимова. – М. : Просвещение, 1986. – 146 с.

9. Максимова В. Н. Межпредметные связи в обучении / В. Н. Максимова, Н. В. Груздева. – М. : Просвещение, 1987. – 123 с.

10. Ємельянова Д.В. Формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до самостійної роботи в умовах кредитно-модульного навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13. 00. 04 / Ємельянова Дар“я Володимирівна. – Одеса, 2011. – 203 с.

11. Шахина С.В. Сценарий літературного вечера, по священного творчеству Бернарда Шоу // Иностранные языки в школе. – 2008. – №2. – С.46-50.

12. Радина Е.Г. Шоу-игра «Поле чудес» по теме «Идиоматические выражения в английском языке» // Иностранные языки в школе. – 2010. – №1. – С.30–32.

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНОМУ ВНЗ

УДК 378.147+811.111(07)

Стецько Ірина

У статті визначено поняття «проблемне навчання», «проблемна ситуація», охарактеризовано основні розряди проблемних ситуацій, запропоновано комплекс проблемних ситуаційних задач для підвищення ефективності навчання на заняттях іноземної мови у немовному ВНЗ.

Ключові слова: проблемне навчання, проблемна ситуація, роліві ситуації.

ПРОБЛЕМНОЕ ОБУЧЕНИЕ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОБУЧЕНИЯ НА ЗАНЯТИЯХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В НЕЯЗЫКОВОМ ВУЗЕ

Ірина Стецько

В статье определены понятия “проблемное обучение”, “проблемная ситуация”, охарактеризованы основные разряды проблемных ситуаций, предложен комплекс проблемных ситуационных задач для повышения эффективности обучения на занятиях иностранного языка в неязыковом вузе.

Ключевые слова: проблемное обучение, проблемная ситуация, ролевая игра.

PROBLEM-BASED LEARNING AS A FACTOR OF INCREASING THE EFFICIENCY OF LEARNING IN FOREIGN LANGUAGE LESSONS IN NONLINGUISTIC HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Iryna Stetsko

The article defines the concepts of “problem-based learning”, “problem situation”, describes the basic categories of problem situations;